

СПОРАЗУМИ О СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ ИЗМЕЂУ ЗЕМАЉА ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ – ПРЕТХОДНИЦА ЦЕФТИ СПОРАЗУМУ 2006.¹

Мр Бранко Катић, Др Драго Цвијановић²

Увод

Меморандумом о разумевању о либерализацији и олакшавању услова трговине, који је по препорукама и захтеву Пакта за стабилност у Југоисточној Европи, у јуну 2001. у Бриселу потписало осам земаља овог региона, потписнице су преузеле и обавезу да: између себе закључе уговоре о слободној трговини; се ови споразуми почну примењивати у 2004. години, и да се до 2007. године у међусобној робној размени успостави потпуна либерализација у промету индустријским производима и што већи степен либерализације у трговини пољопривредним производима. Позната осетљивост код либерализације спољнотрговинске размене пољопривредних производа и овде долази до изражаја. У складу са тим, тадашња Државна заједница Србија и Црна Гора склопила је споразуме о слободној трговини са следећим земљама: Албанијом³, Босном и Херцеговином⁴, Бугарском⁵, Хрватском⁶, Македонијом⁷, Молдавијом⁸ и Румунијом⁹.

Ови споразуми имају за циљ да унапређују међусобну економску сарадњу, нарочито робну размену, да подстичу конкурентност привредних субјеката и да постепено стварају услове за укључење у Европску унију. Споразуми почивају на правилима Светске трговинске организације, што, поред осталог, подразумева и уважавање принципа недискриминације. Захтева се, поред осталог, укидање извозних царина, уз обавезу да се не уводе нове извозне царине; увозна оптерећења се укидају за већи број производа који се размењују, с тим што се за најосетљивије производе, увозна оптерећења укидају у прелазном периоду, који не може да буде

-
- ¹ Детаљније о билатералним споразумима о слободној трговини између СРЈ (СЦГ, Републике Србије) и земаља ЈИЕ, односно са Руском Федерацијом, видети у Монографији «Увозна заштита и подршка извозу пољопривреде Србије у процесу приступања СТО и ЕУ», аутора Др Весне Поповић и Мр Бранка Катића, ИЕП, Београд, 2007. године.
- ² Институт за економику пољопривреде, Београд, Волгина 15, Београд, www.iep.bg.ac.yu
- ³ Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Албаније («Сл. лист СЦГ – Међународни уговори», бр. 11/2004.).
- ⁴ Закон о потврђивању Споразума о слободној трговини између Савезне владе СР Југославије и Босне и Херцеговине («Сл. лист СРЈ – Међународни уговори», бр. 4/2002.).
- ⁵ Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Бугарске («Сл. лист СЦГ – Међународни уговори бр.7/2004. и 11/2004-исправка).
- ⁶ Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске и Споразума између Србије и Црне Горе и Републике Хрватске о изменама и допунама Споразума о слободној трговини између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске («Службени лист СЦГ-Међународни уговори», бр. 6/2004. и 11/2004-исправка).
- ⁷ Закон о потврђивању Споразума о трговини између Владе СР Југославије и Владе Републике Македоније («Службени лист СРЈ-Међународни уговори», бр. 5/1996. Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Републике Македоније («Службени лист СЦГ – Међународни уговори», бр. 15/2005.).
- ⁸ Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Молдавије («Службени лист СЦГ – Међународни уговори», бр. 13/2004. и 15/2004 – исправка).
- ⁹ Закон о ратификацији Споразума о слободној трговини између Србије и Црне Горе и Румуније («Службени лист СРЈ – Међународни уговори», бр. 8/2004. и 11/2004 – исправка).

дужи од шест година; квантитативна ограничења морају да буду смањена на најмању меру и временски су ограничена; примењује се преференцијално правило о пореклу робе; царинска процедура на граничним прелазима се поједностављује; примењују се правила Светске трговинске организације при усаглашавању одредби у споразумима које се односе на примену заштитних мера, антидампинских и компензаторних мера, и сл.

У свим овим споразумима, размена индустријских производа је знатно либералнија од трговине пољопривредно-прехрамбеним производима. Код најосетљивијих производа задржавају се квоте, до којих се увоз не царини, или се царини нижим стопама, а преко тих квота, оптерећен је царином на принципу најповлашћеније нације, или се царине постепено снижавају у прелазном периоду, према утврђеној динамици. Ове споразуме прате бројни додаци, прилози, анекси или листе, у којима су разврстани производи, са договореним третманом у трговини међу странама уговорницама. Они прецизно уређују утврђивање и доказивање порекла производа у размени. Стога су ови споразуми, без изузетка, веома обимни.

У спровођењу тих споразума, наступале су и одређене потешкоћа, како због извесних нејасноћа, могућности да се поједине одредбе различито тумаче, тако и због реалних проблема у платном билансу неке од земље уговорнице. Најизраженије је то исказано у примени Споразума са БиХ, око нашег извоза неких пољопривредних производа, јер је од стране БиХ увоз из Србије условљаван посебним захтевима, као што је увођење обавезног сертификата о пореклу робе уз плаћање депозита, и сл. У суштини, желело се смањивање увоза из Србије, ради заштите платног биланса БиХ, јер је она у тој размени имала изражен дефицит; у Споразуму са Хрватском дошло је до извесних измена, а са Републиком Македонијом, је потписан нови споразум, којим је замењен онај који је потписан још 1996. године. Наравно, те измене, односно иновације морале су да уважавају принципе СТО.

У свим тим билатералним споразумима образована су и тела надлежна за њихово спровођење, у виду мешовитих комисија или комитета.

1. Основно о појединим споразумима о слободној трговини

Споразум са Албанијом

Споразум је потписан 13. новембра 2003. године у Риму, а ступио је на снагу 1. августа 2004. године. Он садржи исказану спремност страна уговорница да у прелазном периоду, који се завршава 1. јула 2007. године успоставе подручје слободне трговине Споразум има за циљ унапређење привредне сарадње, постепено укидање ограничења у међусобној трговини робом, обезбеђење праведних услова за конкуренцију и стварање услова за даље повећање инвестиција, као и унапређивање трговине и сарадње на тржиштима трећих земаља. Царина на осетљиве индустријске производе се смањује по утврђеној динамици, тако да у прелазном периоду буде потпуно укинута.

Споразум садржи и посебну главу под називом “Пољопривредни производи”, у којој су предвиђене олакшице за трговину овим производима обухваћених у прве

24 главе Царинске тарифе (Хармонизованог система). Све се то регулише у Анексима уз Протокол А. Олакшице се састоје у томе што се за одређене производе, даном ступања на снагу Споразума, укидају царине на увоз робе из друге стране уговорнице, односно, укидају се царине за увоз производа у оквиру годишњих квота . Тако се:

- Анексом А утврђују производи, који се увозе у једну, односно другу земљу, на које се не плаћа царина. Анекс садржи извештајан број тих производа према ознакама Царинске тарифе Хармонизованог система;

- Анексом Б1 утврђују се квоте за бесцарински увоз у Републику Албанију из СЦГ за низ производа, на пример: маслац 200 тона, пшеница 2500 тона, пшенично брашно 2500 тона, кукурузно брашно 5000 тона, коњак 200 тона... Увоз изнад утврђених квота, подлеже обавези плаћања царине по начелу најповлашћеније нације;

- Анексом Б2 утврђују се квоте производа који се из Албаније увозе у СЦГ, у оквиру којих је увоз бесцарински, а увоз изнад тих квота прати ниво царине по начелу најповлашћеније нације. Квоте су на пример: месо овчије и козије 200 тона, свеж парадајз 750 тона, лубенице 2000 тона, коњак 500 тона, дуван типа Орјентил 500 тона и сл. У овом анексу наше увозне квоте из Албаније, подељене су на увоз у Србију, односно увоз у Црну Гору.

Сви остали пољопривредни производи, који нису наведени у анексима А, Б1 и Б2, размењују се уз пуну царину по принципу најповлашћеније нације.

У размени са Албанијом у 2004. и 2005. Србија остварује суфицит, уз благи пораст робне размене.

Споразум са Босном и Херцеговином

Споразум је потписан 1. фебруара 2002. године у Београду, а на снази је од 1. јуна 2002. године. Одлучено је да се у прелазном периоду, који је завршен крајем 2004. године између две земље успостави подручје слободне трговине. Стране су се споразумеле да у међусобној трговини, од дана ступања Споразума на снагу не уводе нове царине ни друге дажбине истог дејства. Овај споразум је склопљен на асиметричној основи, јер су олакшице које је уступила СРЈ у старту биле веће, од оних које је уступила БиХ.

Стране су се такође сагласиле да не уводе нова количинска ограничења у међусобној трговини, и да укину сва количинска ограничења извоза, осим за производе из Анекса II Споразума.

У Анексу II налазили су се одређени пољопривредно-прехранбени производи: поједине врсте и категорије живих животиња, пшеница, кукуруз, пшенично брашно, соја у зрну, шећер, меласа, и говеђа кожа (сврстана је у 41. главу Хармонизованог система).

У размени са БиХ у 2004. и 2005. Србија остварује суфицит уз знатан раст размене.

Споразум са Бугарском

Споразум о слободној трговини између две земље потписан је 13. новембра 2003. године у Риму, а ступио је на снагу 1. јуна 2004. године. Споразум истиче спремност страна потписница да у прелазном периоду који се завршава 1. јануара 2007. године успоставе подручје слободне трговине за највећи део међусобне размене. Циљ овог споразума је проширење међусобне трговине и економских активности чиме се доприноси складнијем развоју и ширењу трговине уопште.

За случај да једна од страна има платнобилансних потешкоћа, дозвољено јој је да, сагласно одговарајућим правилима ГАТТ 1994 и СТО, уводи мере ограничења, међу којима и мере ограничење увоза. примена ових мера је орочена на период док потешкоће трају. О њиховом предузимању, друга страна се одмах обавештава. Договорене су листе са по 800 индустријских производа за које се царина укида постепено у прелазном периоду.

Када је у питању међусобна трговина пољопривредним производима, стране уговорнице су одлучиле да једна другој одобравају олакшице које су наведене у Протоколу 1. Даном ступања на снагу Споразума укидају се царине које стране уговорнице примењују на увоз производа из друге уговорнице а који су наведени у Анексу А Протокола 1.

Такође, од дана ступања на снагу Споразума, укидају се или снижавају царине на производе из Анекса Б, Протокола 1, у оквиру царинских квота и до нивоа који је у том Анексу утврђен.

За увоз свих других производа (мимо оних у анексима А и Б), примењују се царине сваке уговорнице по принципу најповлашћеније нације. Сезонске царине и посебне дажбине (прелевмани) на производе из Анекса А и Б укидају се даном ступања Споразума на снагу.

У размени са Бугарском Србија у 2004. и 2005. има дефицит уз благи пораст размене.

Споразум са Хрватском

Споразум је потписан 23. децембра 2002. године у Београду, а Споразум о његовим изменама и допунама 14. јануара 2004. у Загребу. Ступио је на снагу 1. јула 2004. године. Споразум опредељује спремност потписница да међусобно успоставе подручје слободне трговине (до 1. јануара 2007. године). Стране уговорнице у међусобној трговини неће уводити нове увозне царине ни таксе једнаког дејства и укидају извозне царине и количинска ограничења, осим оних која су посебно назначена. Даном ступања на снагу Споразума, царина се укида за око 70% тарифних ознака индустријских производа, а за остале (осетљиве) производе у прелазном периоду по предвиђеној динамици.

Када је у питању трговина пољопривредним производима, правила су регулисана Протоколом 2, тако што се за:

- одређени број производа укида царина даном ступања на снагу Споразума, или ће се те стопе постепено снижавати, што се прецизира Додатком А. У том додатку су тачно наведени производи за које се царине одмах укидају, и за њихов мањи број динамика смањивања, до потпуног укидања (конзервисана риба, производи од шећера, чоколада, тестенине, вермут и остала вина од свежег грозђа, остала ферментисана

пића);

- одређене производе у међусобној размени снижавају царине почев од дана ступања на снагу Споразума, или се оне постепено снижавају у прелазном периоду, што се прецизира у Додатку Б (само за неколико производа утврђена динамика снижења у наредним годинама: млаћеница, кисело млеко, павлака, јогурт, кефир, неденатурисани алкохол јачине 80% и више, сирће и замене за сирће);

- одређене (најосетљивије) производе у међусобној трговини, царине укидају или се утврђују на одређеном нивоу у оквиру појединачних годишњих царинских квота и према утврђеној динамици. То је регулисано у Додатку Ц. У ствари, само се за две групе производа из овог додатка у оквиру утврђених квота укидају царине (меласа, масти и уља животињског или биљног порекла), а за све остале производе, у оквиру утврђених квота, одређују се преференцијалне царине. На увоз количина изнад царинских квота плаћа се редовна царина.

Стране уговорнице су се сагласиле да примењују царине по начелу најповлашћеније нације увек када је она нижа од царине из ових додатака.

У размени са Хрватском Србија у 2004. и 2005. има дефицит уз знатан пораст размене.

Споразум са Македонијом

Споразум о трговини између две земље потписан је још средином 1996. године, (знатно раније него поменути Меморандум) а ступио је на снагу 12. октобра исте године. Њиме је било договорено да стране уговорнице либерализују међусобну трговину, најкасније до 1. јануара 1999. године и да тако створе услове за успостављање зоне слободне трговине. Договорено је да се укину царине за робу пореклом из земаља уговорница и посебне дажбине при увозу пољопривредно прехранбених производа, да СРЈ укине ванцаринске увозне дажбине и сезонску царину, затим да се не уводе нове царине и мере једнаког дејства у међусобној размени, као и царине на извоз, те да се плаћа дажбина за царинско евидентирање у висини од 1%. Не уводе се нова квантитативна ограничења, а постојећа ће се укидати у складу са Анексом I.

Размена пољопривредно прехранбених производа под преференцијалним условима била је регулисана квантитативним ограничењима, при извозу, односно њиховом увозу, али су у највећем броју случајева биле у питању асиметричне погодности/обавезе:

- за робу пореклом из СРЈ при извозу у Републику Македонију, квоте се односе на: живе животиње (коњи за клање, ждребад, телад, јунице, краве, бикови), жита (пшеница, кукуруз); пшенично брашно, сунцокретоно уље, шећер, меласу, резанце од шећерне репе, уљане погаче, сточну храну;

- за сличну робу пореклом из Републике Македоније, као што су: пшеница, пшенично брашно, шећер, сунцокретоно уље, уљане погаче, сточна храна, при извозу у СРЈ није утврђена квота, што говори о асиметричности Споразума;

- ограничење је утврђено и за увоз робе пореклом из СРЈ, у Републику

Македонију, као што су: свињско месо, месо сушено и димљено, млеко и павлака, сир и урда, пшеница, пшенично брашно, рафинисано уље сунцокрета, сухомеснати производи, рафинисани шећер и цигаре;

- количински је ограничен и увоз робе пореклом из Републике Македоније у СРЈ, али само за цигаре (у количини од 1.200 тона).

По искоришћењу утврђених количинских ограничења, примењује се редован царински режим.

Како је Споразум о трговини потписан још средином 90-тих година, дакле, знатно пре настанка напред поменутог Меморандума, након вишегодишње примене указала се потреба за новим споразумом, који би био у већој мери усклађен са правилима СТО и принципима слободне трговине, као и захтевима Меморандума. Нови Споразум о слободној трговини између СЦГ и Републике Македоније, који је потписан 21. октобра 2005. године у Скопљу, ратификован је од стране Скупштине Државне заједнице СЦГ 1. децембра 2005. године, ступио је на снагу 10. децембра исте године, с тим што је његова примена отпочела тек почетком маја 2006. године.

За разлику од претходног Споразума, по новом Споразуму се укидају сва квантитативна ограничења за робу која се размењује између две земље, а пореклом је из једне од њих. Истовремено, нова ограничења се неће уводити. То значи у пуном смислу речи успостављање зоне слободне трговине између две државе, па и када је у питању размена пољопривредних производа. То би требало да додатно повећа извоз из Србије у Македонију, посебно пољопривредних производа, јер се укида ранија асиметричност, са којом Срија у размени, иначе, остварује значајан суфицит.

Због осетљивости тржишта пољопривредних производа, у случају да увоз из једне стране изазове озбиљне поремећаје на тржишту друге стране, погођена страна треба да иницира консултације за проналажење прихватљивог решења, а у међувремену јој је дозвољено да предузме мере које сматра неопходним и примереним насталој ситуацији.

У размени са Македонијом Србија у 2004. и 2005. остварује суфицит, уз стагнацију размене.

Споразум са Молдавијом

Споразум о слободној трговини потписан је 13. новембра 2003. године у Риму, а ступио је на снагу 1. септембра 2004. године. Споразум има за циљ да његове потписнице постепено успоставе зону слободне трговине, уз обострану корист. У размени индустријских производа, обе земље укидају царину даном ступања Споразума на снагу.

Размена пољопривредних производа садржана је у Протоколу 1. На производе утврђене у Анексу А овог протокола који су предмет трговине међу земљама потписницама Споразума, царинске стопе ће се смањити у оквиру квота које су такође утврђене тим Анексом, до, исто тако, утврђеног нивоа. Увоз количина који надмашује утврђене квоте, подлеже плаћању царине по начелу најповлашћеније

нације. Царине на производе који нису укључени у Анекс А укидају се даном ступања на снагу Споразума. Анекс А садржи свега осам тарифних ознака са нивоом царина и квотама. У питању су све врсте вина, остала ферментисана пића, неденатурисани етил алкохол, сирови дуван, цигаре, цигарилоси, цигарете и остали прерађен дуван). Квоте се крећу од 50 до 500 тона, а царинске стопе од нула (0) за сирови дуван и остали прерађени дуван, до 15 за вермут и остала вина, остала ферментисана пића и денатурисани етил алкохол јачине 80% и више.

У размени са Молдавијом у 2004. Србија је имала суфицит, а у 2005. дефицит, уз растући обим размене, чији је обим веома мали.

Споразум са Румунијом

Споразум о слободној трговини између две земље потписан је 23. децембра 2003. године у Букурешту, а ступио је на снагу 1. јула 2004. године. Споразумом се стране уговорнице саглашавају да постепено успоставе подручје слободне трговине за највећи део међусобне размене робе у прелазном периоду који се завршава 31. децембра 2006. године. Спровођење Споразума требало је да допринесе ширењу привредних односа међу потписницама и развоју светске трговине. За индустријске производе у размени царина се укида даном ступања на снагу Споразума, изузев за производе наведене у листама (по две на свакој страни), с тим што се и на њих укида у прелазном периоду.

Размена пољопривредних производа међу странама уговорницама регулисана је Протоколом 2 овог споразума, тако што се:

- за одређени тачно назначети број производа из Анекса А укидају царине даном ступања на снагу Споразума;
- за одређени број производа сврстаних у Анекс Б, царине ће се смањивати до договореног нивоа, али у оквиру утврђених квота;
- за пољопривредне производе који нису сврстани у Анекс А и Б, односно за производе чији увоз превазилази утврђене квоте из Анекса Б, примењује се царина по начелу најповлашћеније нације.

У размени са Румунијом у 2004. и 2005. години, Србија остврује дефицит, уз растући обим размене.

2. Мултилатерални споразум уместо билатералних споразума

Потписани билатерални споразуми о слободној трговини међу земљама Југоисточне Европе, дали су позитивне резултате. Повећана је међусобна размена и тиме дат изванредан допринос укупном привредном развоју и повећању укупног обима међународне трговине. Даља економска сарадња у региону, интеграциони процеси у Европи, тежња земаља овог подручја да што пре постану пуноправне чланице Европске уније, спремност Европске уније да подстиче њихов развој, међусобну сарадњу и припремање за чланство у Унији, наметнула је потребу да се постојећи билатерални споразуми замене једним мултилатералним споразумом о слободној трговини. То су опредељења раније одржаних Министарских конференција (на пример из Рима у новембру 2003, и из Софије у јуну 2005.), што је подржала и

Европска комисија. Наиме, учинило се рационалним, да позитивно искуство из Споразума о слободној трговини земаља Централне Европе (ЦЕФТА), буде примењено и на земље Југоисточне Европе, као „унапређен ЦЕФТА споразум“, који је комплементаран односима земаља које му приступе и Европске уније. Закључивањем тог Споразума, требало је да подстакне и прилив страних инвестиција у земље потписнице, односно цео регион, допринесе даљој либерализацији трговине, хармонизовању постојећих билатералних споразума и смањењу препрека у трговини. Он је свеобухватнији од билатералних споразума, јер регулише и друга питања трговинске политике, као што су правила конкуренције, државна помоћ, јавне набавке, заштита интелектуалне својине, трговина услугама, усклађивање регулативе са правилима и процедурама СТО. То се односи и на земље, које још нису постале чланице СТО, као што су Србија, Црна Гора и БиХ. Споразум су потписале све земље Југоисточне Европе крајем 2006. године, и треба да га ратификују парламенти земаља потписница, како би постали применљиви. До ратификације, примењују се постојећи – билатерални споразуми о слободној трговини. Како су од 1. јануара 2007. године две од ових земаља постале чланице ЕУ (Румунија и Бугарска), остао је мањи број држава на које се тај споразум односи. Тиме је смањено и тржиште на које се односи. То, међутим, за размену земаља југоисточне европе, које су још изван ЕУ, није сметња за унапређење робне размене, као и свеукупне економске сарадње. Ово утолико пре, што ЕУ овим земљама пружа преференцијални приступ њиховој роби на своје тржиште.

3. Спецификум Споразум са Руском Федерацијом

Иако изван Споразума ЦЕФТА 2006., сматрамо корисним дати најкраћи осврт и на овај Споразум, јер је веома значајан за нашу привреду, па и укупне односе између две земље. Споразум о слободној трговини¹⁰ између СР Југославије и Руске Федерације потписан је 28. августа 2000. године у Београду, потврђен од стране Савезне скупштине 9. маја 2001. године, а ступио на снагу 19. маја 2001. године. Овај споразум још увек није потврдио парламент (Државна дума) Руске Федерације, али се он у пракси примењује. Нажалост, наша привреда још увек недовољно користи предности овог споразума за пласман својих производа на велико тржиште ове земље.

Стране у Споразуму су се сагласиле да ће либерализовати међусобну трговину с циљем да се успостави режим слободне трговине, да се прошири међусобна сарадња – трговински и економски односи, што ће утицати на бржи економски развој обеју страна и допринети побољшању услова живота грађана у обе државе.

Стране су се споразумеле да током петогодишњег периода предузимају усаглашене мере ради постепеног укидања увозних царина и других дажбина у међусобној трговини за робу чије је порекло из страна у Споразуму. Предвиђено је да се изузеци од тог основног начела годишње усаглашавају. Дажбина за царинско евидентирање се наплаћује према законодавству сваке државе учеснице у Споразуму.

¹⁰ Закон о потврђивању Споразума између Савезне владе СРЈ и Владе Руске федерација о слободној трговини између СРЈ и Руске Федерације («Службени лист СРЈ – Међународни уговори», бр.1/2002).

Стране су се споразумеле и да примењују прописе својих држава у области ветеринарства, карантина и заштите биљака и животиња на недискриминаторској основи и уз примену других, раније потписаних споразума између две државе, као што су о: сарадњи у области ветеринарства и у области карантина и заштите биља.

Порекло робе се утврђује по правилима законодавства државе увоза, уз обавезу да се та правила међусобно размене, а у случају њихове промене у једној од страна, да другу страну обавести, како би се благовремено информисали заинтересовани субјекти у спољнотрговинској размени.

Свака страна уговорница задржава право на забрану или ограничење увоза, извоза или транзита робе, али само у предвиђеним случајевима. То међутим, не сме да буде начин за намерну дискриминацију или прикривену рестрикцију међусобне трговине.

За робу за коју у спољнотрговинској размени важи режим дозволе – према међународним уговорима које су потписале и стране у овом споразуму, издавање се те дозволе од стране надлежног органа сваке државе сагласно њеном законодавству.

Дозвољено је предузимање антидампиншких или компензаторних мера, али након спровођења одговарајућег поступка.

Споразум садржи и поступак по коме се примењују заштите мере. Основно је да се настали неспоразуми разрешавају у непосредној сарадњи у оквиру Радне групе за унапређење трговинско – економских односа између две земље. Ова радна група се иначе стара о спровођењу Споразума.

Рестриктивне мере се могу увести и у случају настанка платно-билансних проблема, али о њима се друга страна благовремено обавештава. Мере ове природе су временски ограничене.

Споразум садржи и Протокол о изузецима из режима слободне трговине тако што се изузеци односе на производе из прилога 1, 2 и 3 Протокола.

У прилогу 1, дат је списак производа који се из СРЈ увозе на територију Руске Федерације, а изузети су из режима слободне трговине, тј. подлежу плаћању царине.

У прилогу 2 даје се списак лекова који се из СРЈ увозе у Руску Федерацију, за које се укидају царине или се за њих уводе ниже царинске стопе. У питању је 139 лекова са њиховим називима и другим обележјима (међународни назив, фармаколошка група, форма и доза, број и датум регистрације, тарифна ознака Руске Федерације и домаћи произвођач конкретног лека). Царина се не наплаћује на увоз 17 лекова са овог списка, а за увоз осталих плаћа се по стопи од 5, односно 10%.

Прилог број 3, садржи списак производа који се увозе из Руске Федерације у СРЈ, а изузети су из режима слободне трговине. Међу њима нема ни једног производа из прве 24 главе Царинске тарифе. На списку су минерална ђубрива, ваздушне пумпе и компресори, куглични лежачеви, трактори, аутомобили, друга моторна возила и сл.

Као и остали споразуми о слободној трговини, које је СРЈ (СЦГ, Србија) потписала са појединим, пре свега суседним државама, и овај са Руском Федерацијом садржи правила о пореклу робе са обрасцима уверења о том пореклу и списак царинарница и царинских испостава које су овлашћене и да оверавају уверења о пореклу робе.

Као што се види, овај споразум је унеколико другачији од других споразума о слободној трговини, јер нема асиметрије, нема квота и динамике по годинама и томе слично, што поједностављује, а тиме и унапређује спољнотрговинску размену.

Руска Федерација је велики спољнотрговински партнер Републике Србије. Нажалост, спољнотрговинска размена између две земље није уравнотежена. Веома велики дефицит прати Србију у тој размени. Подаци о размени у претходне три године то најбоље илуструју.

Укупна размена између Србије у Руске Федерације у 2004. години износила је 1548,9 милиона долара, од тога, на страни извоза реализовано је тек 152,9 милиона, или свега око 10% укупне размене, док је увоз износио 1396 милиона долара или око 90%. Дефицит трговинске размене у тој години износио је 1243,1 милион долара, а покривеност увоза извозом била је свега 11%. Међутим, у размени пољопривредних производа, ситуација је потпуно другачија и повољнија. Извезено је ових производа за 16 милиона долара, а увезено их је за 10,6 милиона долара. У овој размени је остварен суфицит у висини од 5,4 милиона долара..

У 2005. години укупна размена је износила 1901,6 милиона долара, од тога извоз 127,5, а увоз 1674,1 милиона долара. Дефицит у размени је износио 1.446,6 милиона долара. Дефицит је био за 15,4% већи него у претходној години. И у овој години је у размени пољопривредних производа остварен суфицит. Тако је ових производа извезено за 19,9 милиона долара, а увезено их је за 8,6 милиона долара, при суфициту у размени од 11,3 милиона долара.

Укупна Робна размена и размена пољопривредних производа Србије са потписницима ЦЕФТА споразума и Руском Федерацијом у периоду 2004-2006. година

-у мил. САД долара-

Табела бр. 1.

Земља-размена		2004			2005			2006		
		Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо	Извоз	Увоз	Салдо
Албанија	Укупно	15,9	0,6	15,3	21,8	3,1	18,7	33,3	4,7	28,3
	Пољ. произв.	11,6	0,03	11,58	13,0	0,3	12,7	18,8	4,5	14,3
БиХ	Укупно	625,8	235,3	390,5	748,4	292,3	456,1	749,0	291,8	457,2
	Пољ. произв.	204,2	19,9	184,3	231,8	18,5	213,3	250,6	29,8	220,8
Бугарска	Укупно	60,9	220,9	-160,0	93,4	204,1	-110,7	154,2	202,9	-48,7
	Пољ. произв.	6,9	13,6	-6,7	8,1	14,0	-5,9	6,3	18,2	-11,9
Хрватска	Укупно	148,6	204,7	-56,1	198,8	258,3	-59,5	251,0	343,3	-83,3

	Пољ. произв.	28,0	29,0	-1,0	31,6	35,0	-3,4	39,4	52,1	-12,7
Македонија	Укупно	257,0	163,3	93,7	262,9	168,0	94,9	300,3	200,4	99,9
	Пољ. произв.	71,6	45,3	26,3	75,6	52,7	22,9	89,3	65,4	23,9
Молдавија	Укупно	2,4	1,8	0,6	2,8	8,8	-6,0	3,9	7,9	-4,0
	Пољ. произв.	0,35	0,33	0,02	0,49	0,15	0,34	0,54	2,4	-1,9
Румунија	Укупно	122,7	202,0	-79,3	131,3	247,7	-143,4	176,7	336,5	-259,8
	Пољ. произв.	5,0	7,8	-2,8	11,2	4,3	6,9	12,6	8,5	4,1
Црна Гора	Укупно	-	-	-	-	-	-	616,3	149,2	467,1
	Пољ. произв.	-	-	-	-	-	-	195,0	26,3	168,7
Руска Федерација	Укупно	152,9	1396,0	-1243,1	227,5	1674,1	-1446,6	311,1	2142,5	-1831,4
	Пољ. произв.	16,1	10,6	5,5	19,9	8,6	11,3	32,5	33,2	-0,7

Извор: Републички завод за статистику.

Може се констатовати да је у посматране три године дошло до знатног повећања робне размене Србије са свим земљама са којима има сакључен споразум о слободној трговини. Укупна робна размена повећана је : са Албнијом за 2,3 пута, са БиХ за 21 %, са Бугарском за 26,7%, са Хрватском за 65,6%, Македонијом 19,1%, Молдавијом за 2,8 пута, Румунијом за 89% и Руском федерацијом за 58,4%.

Контакти –

мр Бранко Катић

Институт за економику пољопривреде Београд, Волгина 15

Телефон 011 2972 842

e-mail:branko_k@mail.iep.bg.ac.yu

Др Драго Цвијановић

Институт за економику пољопривреде Београд, Волгина 15

Телефон 011 2972 842

e-mail:drago_c@mail.iep.bg.ac.yu